

poslopju je pa vrniti kar mogoče zvesto nekdanjo podobo, če je le še ohranjena ali vsaj v prvinah še zaznavna. Novi dodatki, ki brez potrebe spreminjajo stare, zgodovinsko upravičene oblike, so navadno tudi zgolj estetsko malo zadovoljivi. Seveda more zares suverena umetniška osebnost dati tudi starim oblikam nov izraz, ker je namesto restavracije zgodovinskih oblik boljša svobodna obnova — toda le če je res umetniško zrela. To načelo velja tudi za šentpetersko cerkev.

V Ljubljani sami imamo že nekaj primerov iz zadnjih let, kako je treba smiselno ohraniti staro in ga prilagoditi novim potrebam. Pri Sv. Florijanu je mojster-obnavljalec zanemarjeno cerkvico z okolico vred le pomladil, jo izluščil izpod navlake stoletij in ji v bistvu vrnil prvotno lice. Pri tem je pa ravnal popolnoma svobodno, današnjim potrebam in okusu primerno in tako, da je cerkev spet vsa živa in sveža, res organska sestavina svojega okolja, nele mrtev zgodovinski spomenik. Tudi pri Sv. Krištofu smo videli nekaj podobnega. Prenovitev rotovža moremo v glavnem prav tako smatrati za posrečeno.

Šentpeterski primer utegne vplivati na druge cerkvene predstojnike. Še marsikatera ljubljanska cerkev je potrebna obnove, oziroma bolje rečeno: ohranitve in popravila, da dobi spet svojo nekdanjo podobo. Zlasti velja to za šentjakobsko cerkev, ki je po potresu največ trpela, tako da je njeno »restavracijo« mogel Maks Dwořák uporabiti v svojem katekizmu spomeniškega varstva kot strašilen primer. Da bi se podobne napake ne ponavljale, naj nam bo šentjakobska cerkev svarilen vzgled, izkušnje z obnovo šentpeterske pa v pouk in opomin za bodočnost. K. Dobida.

Slovenska kri na tujem. Zanimiv donesek k vprašanju našega izseljenstva je objavil Stanley Žele v letošnjem »Ameriškem družinskem koledarju«, ki ga že 24 let izdaja Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicagu. Ker je Želetov članek »Dva slavna Amerikanca — potomca Slovencev« gotovo pomemben že po zbranem gradivu in nam odkriva kos zgodovine naših ljudi v Severni Ameriki, bo prav, da v glavnem posnamemo njegovo vsebino.

Pisec trdi, da so se ob času zmagovite protireformacije iz slovenskih dežel izselili mnogoštevilni protestanti, ki so vztrajali pri svoji novi veri. Za enega izmed njih, Janeza Znojilška, ki se je izselil na Švedsko, imamo pisane dokaze. Verjetno pa je, da so se selili slovenski luteranci nele na Nemško in Ogersko, temveč tudi na Holandsko, odkoder se je začetek sedemnajstega stoletja mnogo verskih pregnancev izselilo v tedaj angleško Severno Ameriko. Že v seznamih bojevnikov-prostovoljcev, ki so vstopili v ameriško revolucionarno vojsko leta 1776, je več pristno slovenskih imen: Gorše, Turk, (trikrat), Vavtar (trikrat), Voden, Cesar, Vertnar, Černe, Vidmar in še druga.

Tiste čase sta bila že v New Yorku brata Volka, Abraham in Tomaž. Slednjemu se je okoli leta 1802 rodil sin Garrit. Ko je odrasel, je postal kamnosek in delal pri mnogih stavbah, tako celo okraske za rotovž (City Hall) v New Yorku. Vendar se je zelo težko preživljal s kamnoseštvom, zato se je začel seliti iz kraja v kraj, poskušal s kmetijstvom in nazadnje odprl kamnoseško delavnico v Pittsfieldu, Mass. Od dvanajstih otrok je postal znan in slaven Leonard Volk.

Leonard Volk se je rodil 7. novembra 1828 v Wellstownu, N. Y. Ker se je oče neprestano selil, je obiskoval le nekaj let šole. Kmalu se je izučil za kamnoseka in pomagal očetu pri obrti. Leta 1852 se je oženil

z Miss Emilijo Clarisso Balowo. Ta ženitev je bila zanj usodnega pomena. Ženina mati je bila namreč teta slavnega Stephena A. Douglasa (1813—1861), vplivnega demokratskega politika, znanega iz bojev za osvoboditev sužnjev, ki se je začel za mladega Volka zanimati. Poslal je mladeniča, ki je kazal velik umetniški talent, na svoje stroške v Italijo. Spotoma je Leonard Volk obiskal London in mednarodno razstavo v Parizu. V Rimu je studiral kiparstvo poldrugo leto, nato živel še štiri mesece v Florenci. Kasneje se je še dvakrat vrnil v Italijo, namreč leta 1863 in leta 1870. Ko je leto nato veliki požar skoro popolnoma uničil Chicago, kjer je živel in delal, se je vrnil domov in pustil sina v Italiji. Umrl je 19. avgusta 1895 v Osceoli, Wisc.

Leonard Volk je bil ob svojem času v Ameriki zelo cenjen kipar. L. 1860 je izdelal portretno soho Abrahama Lincolna, ko je ta obiskal Chicago. Kip je na pariški svetovni razstavi leta 1867 vzbujal splošno pozornost, veliki chikaški požar ga je pa uničil. Med drugimi deli so najbolj znani Douglasov spomenik v Chicagu in cela vrsta javnih spomenikov v raznih krajih Unije. Bil je med ustanovitelji chikaške Academy of Design in bil osem let njen predsednik.

Večji sloves od očeta si je pa pridobil njegov sin Stephen A. Douglas Volk, ki se je rodil v Pittsfieldu dne 23. februarja 1856. Kakor omenjeno, je kot petnajstleten mladenič ostal v Rimu, kamor ga je bil vzel oče s seboj na popotovanje. Iz Rima je odšel v Pariz in studiral slikarstvo na akademiji pri slikarju Jeanu L. Jeromeu. Že leta 1875 je razstavil v Salonu sliko »In Brittany«. Prihodnje leto se je udeležil svetovne razstave v Philadelphiji. Leta 1879 se je vrnil v Ameriko, kjer je odprl delavnico. Bil je ponovno na raznih umetnostnih šolah in zavodih profesor in kasneje ravnatelj, se dejavno zanimal za gojitev umetnostne obrti, napisal je tudi pedagoško knjižico »Art Education in Public Schools«. Udeleževal se je vseh večjih umetnostnih prireditev v Združenih državah, bil član mnogoštevilnih umetniških društev in zavodov ter dosegel veliko priznanje, kar dokazuje množica častnih odlikovanj in kolajn. Bil je med drugim tudi član pariške Societé des Beaux Arts et des Lettres. Umrl je Douglas Volk dne 7. februarja 1935 v Lowellu, Me. .

Bil je predvsem portretist, pa tudi priznan pokrajinar. Njegova dela so v raznih slavnih ameriških galerijah in jih hranijo Metropolitan Museum of Art v New Yorku, National Museum in Corcoran Gallery v Washingtonu in razne zbirke drugod. Ko je ameriška vlada leta 1919 odločila, da se zberejo portreti vseh znamenitih osebnosti iz svetovne vojne, je bilo to delo poverjeno osmim portretistom, med njimi tudi Douglasu Volku. Portretiral je generala Pershinga, Lloyda Georgea in belgijskega kralja Alberta. Zlasti ta slika je po premnogih reprodukcijah splošno znana, prav tako kakor Lincolnova podoba, ki je zdaj v Albrightovi galeriji v Bufallu. Tudi je izvršil po naročilu več stenskih slik za razna javna poslopja, tako tudi v St. Paulu, Minn.

Želetov, s podatki in navedbo virov bogato opremljeni članek, se konča z ugotovitvijo, da Leonarda in Douglasa Volka sicer ni mogoče prištevati več Slovencem, ker sta se rodila, živela in delala v Ameriki, oba sinova neslovenskih mater in sta se tudi sama čutila kot Amerikanca. Vendar se je pretakala v njunih žilah slovenska kri, kar dokazuje tudi opazka ameriškega življenjepisca, ki razlaga ime Volkov, da pomeni beseda volk — nemško Wolf. Tako se nam je po vnemi St. Želeta odgrnila zavesa vsaj z majhnega odlomka naše izseljenske zgodovine v Ameriki in pokazala, kako se je pre-mnogokrat neopazno izgubljala v tujini naša najboljša kri in oplajala tujo kulturo.

Kronist.